

utegne za-nj biti toraj preobširna, naj se odloči morebiti v posebni knjigi za 1872. l. Sklene se, da kedar se rokopis zgotovi, določijo to presojevalci. Po tem spregovori o narodnem blagu in posebej o Stanko Vrazovi zapuščini, katero naj Matica skoro spravi na svetlo, in odbor naprosi g. dr. Kreka, da jo prevzame, na tanko pregleda, morebiti za natis vredí in v prihodnji odborovi seji ali ustmeno ali pismeno o tem predlaga (dr. Krek privoli tej želji ter sprejme Stanko Vrazovo zapuščino).

Pri tej priliki se naznanja, da se obrok za národno slovstveno blago podaljša do meseca maja 1871. leta. Naj se toraj podviza, kdor nabira národno blagó.

Gosp. dr. Razlag svetuje, naj a) z ozirom na to, da je Slovencem véliki „Naučni slovník“ zložiti sedaj še silo težko, da pa bi v mali obliki vzlasti bolj priprostim pri branji časnikov itd. bil prav koristen in potreben, odbor predlaga občnemu zboru, da se pred unim ta spravi na svetlo, in b) da z ozirom na želje in svete mnogih vnanjih družnikov in posebej odbornikov naj Matica sklone dajati na svetlo znanstven časopis, ki naj bi izhajal vsaj v zvezkih na vsake tri mesece, ter pošiljal ustanovnikom zastonj, sicer pa prodajal naročnikom. Poslednji nasvet vzlasti krepko podpira dr. Krek. Po mnogem razgovarjanji in prevdarjanji se sklone, da g. dr. Razlag v obeh nasvetih spiše bolj določno osnovo, jo predloži odseku za izdavanje knjig Matičinih, kateri naj ji po odboru po tem predlaga občnemu zboru.

V tej seji sprejete nove ude Matice slovenske naznanimo drugi pot.

Oklic.

Matičinega opravičnega reda 16. §. d) se glasi tako-le: „Odboru je posebna dolžnost skrbeti, da vsak ud dobi diplomu o sprejemu, ako je želi in hoče Matici povrniti stroške, ktere naznani odbor“.

Znano je, da je blagi, prerano umrli g. dr. Lovro Toman sam preskrbel prekrasne diplomu in Matici podaril vse tri plošče, v ktere je vrezana.

Da odbor izvé, koliko iztiskov mu je naročiti, zato razglašá ta-le poziv:

Kdor izmed Matičinih udov želi prejeti diplomu, naj se ali neposrednje ali po poverjeniku kmalu oglasi pri tajniku, kteremu naj določno napiše natančen naslov, kateri želi, da se vpiše v diplomu ter mu za vse Matičine stroške priloži petdeset krajcarjev.

Iz odbora Matice slovenske v Ljubljani 5. septembra 1870.

Dr. E. H. Costa, predsednik.

Anton Lésar, odbornik in tajnik.

Eno noč na gorenskih planinah.

Spisal A. K. Poženčan.

Dokler mi bije srce za prekrasno našo slovensko domovino, dokler mi ne zagrne večna noč rajskega prizora, ki se mi prostira pred očmi, ozirajočemu se v preromantične gorenske planine, ne pozabim one čarobne noči, ki sem jo preživel na visocih planinah tik Grintovca.

Sešlo se nas je bilo precej veliko število prijateljev, med njimi tudi neki nekdanji moj profesor in nekaj družih čestitih gospodov po dokončanem šolskem izpitu v Cerkljah, pri ondotnem vrlem županu, kjer smo se pripravili in okrepčali za dolgo in težavno pot na visoke planine.

Akoravno nam je „Jupiter pluvius“ žugal resno,

zdajci in zdajci izliti svoje vodene oblake na nas, nismo se strašili, kajti navdušena „Naprej zastave Slave“, ki se je mogočno razlegala iz slehernega grla, oživila nam je srca za vse težave, ki so nam pretile na potovanji. Mogočen strel in radostno ukanje, ki je votlo odmevalo v globocih prepadih in pečenih tišinah, spremljalo nas je vedno, in čist planinski zrak hladil nam je potne srage, ki so se vlivale po vsacem obrazu.

Tako smo dospeli do prve postaje.

Kaj milo nas je pozdravljalo vbrano zvonjenje iz male cerkvice sv. Ambroža, poleg ktere se vstavimo, hoté se prvič malo okrepčati.

Tiha noč je že prostrla svoja temna krila nad prijazno dolino, ki se je odpirala globoko pod nami, nobena zvezdica ni migljala na nebu, blede luno so zakrivali gosti oblaki, le tam in tam zabliščala je kaka lučca iz daljave ter se zopet vtrnila, ko posedemo krog velicega ognja, ki je mogočno plapolal in čarobno zlatil sivo pečevje, ki nas je obdajalo na levo.

In zopet so zapeli milo zvonovi, mogočni strel je odmeval v nižavi in prekrasna pesem „V gorensko oziram se skalnato stran“ donela je strastno v bratinski pozdrav Triglavu velikanu čez nočne visocihine.

Nehoté se zamislim pri tem veličestnem prizoru in moj duh je plaval daleč nazaj v zgodovino prejšnjega časa. V spomin mi pride nemila osoda, bitka preteklost našega zatiranega naroda, ko se je zbiral v nočeh pri ognji, naznanjaje krutega sovražnika, ki mu je žugal zopet zatreti blagostan in tiho srečo v mirnih dolinah.

Iz teh nemilih domišljij predrami me mogočni strel, ki je naznanjal, da se napotimo dalje do pastirskih koč, kjer hočemo prenočiti. Bila je vže pozna noč in čakala nas je še precej dolga težavna pot, ki pelje čez samo goščavo. Ni čuda, da nas tudi najbolj vtrudi, ker bila je jako kamenita in strma, a vendar ravno zarad tega prav zanimiva, saj vže Latinec pravi:

„Jucunda est memoria praeteritorum malorum“.

Jako se razveselimo, dospevši do vrha, kjer se prostira prijazna dolinica s čvetero pastirskimi kočami.

Nenadni strel prebudí urno pastirje, ki se jako čudijo, da pridemo tako pozno in v taki temini.

Kmalu je v koči, ktero je čarobno razsvetljeval ogenj, ki ga urno zanetimo, vse živo.

Prav po stari slovanski šegi posedemo zdajci krog ognjišča in kupica sladkega dolenca se začne vrstiti, ki nam zopet okrepča trudne noge in zbistri zaspane oči. Jamejo se tudi razlegati premile narodne pesmi, ki tako prijetno božajo sleherni srce, in vname se živa radost, ktere iščeš zastonj v elegantnih salonih visocih palač; srčna zadovoljnost, ki se nahaja le v leseni koči priprostega pastirja.

Dolga hoja in težavna pot ste nas jako vtrudile.

Kmalu jame vtihovati vesela družba, govorice pohajajo, ogenj na ognjišču le poredkoma še zaplapolje in žarno obseva zaspane obraze okrog sedečih.

(Dalje prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* Ena najlepših cerkev na svetu — stolna cerkev v Strassburgu „Münster“ imenovana je pokončana; velikanska cerkev z najvišim turnom, ki jo je zidal Nemeč Ervin iz Steinbacha (poleg Badna), leži v razvalinah, pokončana od Nemcev! To je divjaštvo, vandalizem, da mu ga ni para, in to je delo onega naroda, ki se ponaša s tem, da ga je Bog stvaril za to, da bi omiko širil po svetu! Da, da — omiko Atilovo, kterega Slovenci imenujemo „šibo božjo“. — Strassburg je veliko mesto na Francoskem, kjer divjá zdaj *

silovita vojska, pol ure od reke Rena, v lepi ravnini, z veliko in močno trdnjavo. Prusi, srečni v vojski, so z armado svojo oblegli tudi Strassburg; neprenehoma so streljali s topovi v mesto in lučali ognjene rakete vanj; vnelo se je mnogo poslopij in tudi Münster je začel goreti in je pogorel. Vse prošnje, naj se prizanese velikanski cerkvi, starodavnemu spominku umetnosti in krasote, niso pomagale nič. Münster je razvalina! — Münster je stara gotiška velikanska cerkev v Strassburgu, ki ima 5 portalov, orglje z 2242 pišalkami in stolp (turn) čudovito umetno zidan iz kvadrov; visok (437 pariških čevljev) tako, da ga noben drug turn na svetu ne preseže, do vrha pelje 725 stopnic. In to velikansko poslopje je zdaj podrtija — po divjosti nemški!

* Lastovice že zapuščajo naše kraje in se preseljujejo v toplejše. Navadno se selijo še le kasneje pričujoči mecec, — letos jih je sem ter tje pregnal že mrzli avgust. O vročini tako imenovanih „pasjih dni“ ni bilo letos nikakoršnega sledú; mraz in skoro neprestano deževje je stopilo na mesto toplote. Zato pa tudi je za ajdo in čebele zelo neugodno vreme, vino bode kisovec in krompir gnjije po več krajih. Tudi na Ogerskem tožijo o deževnem in mrzlem vremenu.

Deželni zbori.

Zbor goriški.

Še nekaj, sem rekel uni pot, da imam povedati o 4. seji. Hotel sem grajati Dolijakovo čitanje in pohvaliti govorjenje njegovo, ki je bilo bolje, ko prvokrat; mislil sem podati obširno karakteristiko dr. Lavričevega govora in sploh obširniše opisati vso debato zaradi znižanja plače odbornikov; a o vsem tem samo nekaj črtic, kajti vse, kar bi bil imel reči, mora zginiti spred dogodkov naslednje 5. seje. Dr. Lavrič je prav storil, da je govoril naravnejše, nego je vaje; umetno, prisiljeno deklamovanje ne pristaja dandanašnji več niti v cerkvi, niti v parlamentu; tu in tam se zahteva jedernatost misli in rekov in naturna zgovornost. Gledé na reč samo bilo nam je težko razumeti, kako da je bilo moč vplesti „svobodo“ v zagovarjanje znižanja plač. Navadni rek: „svoboda zahteva žrtev“ pomeni: če hočeš svobodo, plačaj; L. pa je nasprotno trdil. Da se je nazadnje sklepu večine vdal (kot odbornik namesti 800 sprejel 1200 gold.), to tirja — parlamentarna šega. — Jako zamerili so vsi Slovenci brez razločka Dolijaku in Lavriču, da sta na zahtevanje Del-Torre-a vse, kar sta po slovenski govorila, sama na italijanski jezik prestavljala, in to, brez ugovora, brez zavarovanja principa in slov. pravice. Dr. Lavrič je imel celi prevod že pripravljen in ga je od besede do besede prebral. Ostro ju je občno mnenje zaradi tega bičalo. Al, čem bolj nas je osupnilo in vznemirilo to, da novi poslanci podirajo, kar so sezidali stari v poprejšnjih sejinah dobah, tem zadovoljnejši smo s korektnim vedenjem slovenskih zastopnikov v naslednji 5. seji 30. avgusta. Komur je ljub škandal, imeti mora to sejo za eno najzanimivših, kar naš zbor zboruje. Po nekterih interpelacijah od laške strani dovoli se beseda posl. Faganel-u. Razlagal je in podpiral slovenski že v poprejšnji seji napovedani predlog: naj bi sl. zbor deželnemu odboru naročil, da napravi za prihodnjo sejo dobo popravljen načrt cestne postave, češ, da sedanja postava od leta 1868. je v mnozih ozirih neprimerna. Ko je končal, naprosi predsednik slovenske poslance, naj bi — F. italijanski ne zna — kateri drugi blagovolil predstaviti, kar je F. govoril. Ponudi se poslanec Dolijak. Pa že koj po prvih stavkih ga ustavi poslanec Dottori, rekoč, da,

kar Dolijak govori, ni prestavljanje Faganelovega govora, ampak poseben govor o bistvu in v podporo F-lovega nasveta. Dolijak se je tu prav moško odrezal: „Jez sem hotel“ — je rekel po italijanski — „laškim gospodom uljudnost (gentilezza) izkazati; a ker nočejo me poslušati, ne bom več govoril“. Del-Torre meni, da Lahi imajo „pravico“ zahtevati, da jim Slovenci predstavljajo, česar oni ne razumejo. Tu se oglasi Lavrič (po slov.): Na laški strani se trdi, da imajo italijanski poslanci pravico, od nas prevodov zahtevati. Kar se mene tiče, ne priznavam te pravice. Da sem jez v poslednji seji svoj govor predstavil, storil sem to le iz „uljudnosti“ („gentilezza“). S tem je bila popravljena napaka poprejšnje seje. Na to se vname vmesen prepir zaradi prestavljanja, kterege se vdeležujejo Črne, Gorjup, Dottori, Pajer. Na slovenski strani se je trdilo, in sicer tako določno še nikoli poprej, da, če bodo Lahi zahtevali prestavljanja slovenskih govorov, bodo zahtevali tudi Slovenci, da naj se jim prevaja vse, kar Lahi govoré. Temu niso vedeli Lahi kaj ugovoriti; umaknili so se pa na to-le stališče, ktero je soseben Dottori (lansko leto najpohlevniši in nam najpravičniši laški poslanec) trdovratno povdarjal: Mi Lahi ne moremo glasovati o predlogu, kterege zapopadka in razlogov ne poznamo, tedaj nam morete vse predstaviti, če hočete, da bomo Vaše slovanske nasvete obravnavali. Črne je odvrnil blizo tako-le: Če nas ne razumete, poiščite si pomočkov, da nas boste razumeli, kakor smo mi naši pomočkov, da vas umemo; sicer pa želim, da ne bi bilo zaradi jezika prepira med nami; imejmo drugi z družimi potrpljenje. Temu pričkanju zastran prestavljanja se je pridružilo še drugo, ki ga je sprožil Pajer. On je trdil, da vsled nekega §. notranjega opravičnega reda se mora vsak predlog izročiti posebnemu odseku v naprejšnje pretresovanje; dež. odbor da ne more namestovati odseka, in se je skliceval Črnetu in Gorjupu nasproti tudi na šege državnega zbora. Una dva sta mu odgovarjala, da odsek ni časa voliti, ker je seja zadnja ter da saj se je (v goriškem zboru) poprejšnjih let večkrat tako storilo, da se je kaka reč, namesti posebnemu odseku izročila deželnemu odboru. Vmes tega se je pa vedno tudi vprašanje zaradi prestavljanja vrivalo. Pohvaliti moram glavarja, da je bil pravičen; silil je vedno na glasovanje o glavnem predlogu in 2 (Črnetovem in Gorjupovem) popravnih nasvetih, ki sta se bila med debato sprožila, oba mereča na to, da naj bi deželni odbor ne imel naloge, sestaviti nove postave, ampak samo pozvedeti vse pomanjkljivosti stare postave; vse nadaljno naj bi ostalo pridržano prihodnjemu zboru. Lahi pa niso hoteli po nikakem, da bi bilo prišlo do glasovanja. — Kdor je bistro opazoval njih taktiko, ni mu bilo težko uganiti, da ves prepir zaradi jezika in opravičnega reda je le bolj pretveza in da zajec v drugem grmu tiči. Bilo je namreč tisti dan na dnevnem redu dovoljenje 2000—3000 gold. za ceste na Tominskem in tudi Faganelov predlog, se je zdelo Lahom, da meri na to, da bi se stroški za ceste zavalili na deželni, namesti na okrajne zaloge, ter da bi se po tem takem z laškim denarjem slovenske ceste delale. Dalje je treba vedeti, da so imeli slovenski poslanci tisti dan večino, kajti na naši strani je manjkalo samo Polaj-a, na laški pa Depretis-a in Ritter-ja. Zato so naši na glasovanje silili, Lahi pa se ga ogibali. Ko so se bili že vsi sitnega pričkanja naveličali, reče Pagliaruzzi: Kaj bi toliko govorili o prestavljanji; če Vam predlog ni všeč in če ga ne razumete, dano Vam je na voljo: glasujte zoper nasvet. Deperis: „Tedaj glasujemo proti predlogu“. Vzame klobuk in jo pobriše iz zbornice; — za njim vsi drugi laški poslanci. — Glavar